

עין משפט ג.

חור"מ סימן רעה פעיף א

א. אין הבכור נוטל פי שנים אלא בנכסי האב ולא בנכסי האם <sup>כ</sup>, ואפי' הוא בכור לאב ולאם הרי הוא והפשוט חולקים בנכסי האם בשוה.

עין משפט ד.

חור"מ סימן רעז פעיף א

א. הבכור נוטל פי שנים בנכסי אביו, בדרך משל הניח חמשה בנים ואחד מהם בכור רואים כאילו הם ששה בנים ומחלקים לששה חלקים והבכור נוטל שני שישיות שהם שליש הנכסים <sup>ל</sup>, וכל אחד מארבעת הפשוטים נוטל שישית אחת. הניח תשעה בנים הבכור נוטל חמישית מהנכסים וכל אחד משמונה האחרים נוטל עשירית.

## דף קכג:

עין משפט א.

חור"מ סימן רעה פעיף ה

ה. שחט אחד ממכירי אביו בהמה ואח"כ מת אביו, הבכור נוטל פי שנים במתנות אותה בהמה <sup>מ</sup>.

<sup>כ</sup>. ממשנה פ"ח דבכורות ובדף נ"א ע"ב ויליף לה שם בנ"ב ע"א מקראי.

<sup>ל</sup>. מבריתא ב"ב קכ"ב.

ובספר פעמוני זהב הביא מש"ה במערכת ב"ת שכתב מי שייבם אשת אחיו שלא נתעברה כלל מאחיו וילדה זכר והוא בכור אינו נוטל פי שנים אע"פ שהוא בכור לאביו וכך מצא בשמחת יו"ט משם הספרי עכ"ל. והעיר הרב דלא ירד לטעם הדבר דאם אינו בנו אלא ע"ש אחיו המת א"כ גם חלק הפשוט לא יטול. ועוד העיר שם דמה ענין שלא נתעברה כלל מאחיו דלענין ירושה גם אם נתעברה והוא כעת בכור לאביו הרי בכור לנחלה, וצ"ע. ועוד הביא בספר פעמוני זהב מספר כרם חמד סי' ק"ט שהביא מהיעב"ץ שנסתפק במי שמת והניח בן בכור ובת אחת או שתי בנות וכתובת אמם והסתפק הרב אם הבכור נוטל פי שנים לגבי הבנות דאולי רק לגבי בן שנוטל מדין ירושה שייך פי שניים אצל הבכור אבל לגבי הבנות שנוטלות מתנאי כתובה כבן, והתנאי שתיטול כמו הבן אפי' הוא בכור. ועיין בפ"ת בסי' רפ"א ס"ק ז' שהביא מחלוקת הפוסקים במעין זה.

<sup>מ</sup>. מבריתא ב"ב קכ"ג ע"ב, דמתנות שלא הורמו כמי שהורמו דמי, ולא הוי ראוי. ועיין ביור"ד סי' ס"א כעין זה שאם מכר הכהן המתנות של מכיריו, מכירתו מכירה אע"פ שעדיין לא הופרשו בשעת המכירה. סמ"ע ס"ק ט'.

עין משפט ב.

ח"מ סימן רעה פעיף ד

ד. הניח להם אביהם פרה מושכרת לאחרים או חכורה<sup>א</sup> או שהיתה רועה מעשב השדה וילדה הפרה הרי הבכור נוטל פי שנים בה ובולדה<sup>ב</sup>.

\* ויש חולקין<sup>ע</sup>. הניח להם עבד או בהמה טמאה הבכור נוטל ב' חלקים והיינו שעובדים לבכור שני ימים ולפשוט יום אחד.

עין משפט ג.

ח"מ סימן רעה פעיף ה

עין לעיל עין משפט א

ג. ומושכרת היינו ששכרו בדבר קצוב ליום או לשבוע אבל חכורה היינו ששכרו ליתן לו מעבודתה חלק מסויים לשליש או מחצה לפי התנאי. סמ"ע ס"ק ד'. ובפעמוני זהב כתב דה"ה קרקע מושכרת או חכורה.

ס. מבריתא ב"ב קכ"ג ע"ב, ולא נחשב הולד השתנה אע"פ שמתחילה עובר היה, משום דעובר ירך אמו הוא והו"ל כאילו לא השתנה.

ובפעמוני זהב הביא דאם הניח להם אביהם כדי שמן, ואחרי מיתתו נתברך השמן ע"י נס כמו שהיה אצל אשת עובדיה, אין הבכור נוטל במה שנתרבה פי שנים ולא דמי לפרה וילדה ע"ש.

עוד כתב שם לגבי שררת ביהכנ"ס דאם השררה היא בפני עצמה ואין לה סמך על קרקע אין הבכור נוטל בה פי שנים, אבל אם יש לשררה סמך וקשר עם קרקע בזה תלוי במנהגים שרוב חכמי המערב דנים בה כאילו היא בפני עצמה ואין הבכור נוטל בה פי שנים ואינה נגזרת אחרי הקרקע אבל לפי מה שדנים בה חכמי מראקס נחשבת כשכירות קרקע וגם הבכור נוטל בשררה זו פני שנים. ושם הביא עוד דאם אביהם הניח חזקה אבל היא ביד הגוים בשעת מיתתו שהיו דרים בה הוי ראוי ואין הבכור נוטל בזה פי שנים.

ע. הטור והרא"ש דס"ל דבמושכרת אינו נוטל בשכר, וכן בילדה אינו נוטל בולד פי שנים אבל ברועה באפר דהיינו רועה מעשב השדה ונתפטמה נוטל הבכור בה פי שנים גם לדעת הרא"ש דהוי כמו דיקלא ואלים. כ"כ הנ"י ב"ב.